

Herodot: Om athenernes indsats i krigen og det græske fællesskab

5 Herodot (ca. 480 f.Kr.-ca. 420 f.Kr.) var græsk historieskriver. Hans verdenshistorie (skrevet ca. 430 f.Kr.) skulle bl.a. forklare den evige konflikt mellem grækerne (hellenerne) og fremmede (barbarer) fra de ældste tider og frem til Perserkrigene.

10 Storkongens¹ tog gjaldt, efter hvad der forlød, alene Athen, men i virkeligheden sigtede det mod hele Hellas. Hellenerne havde erfaret dette længe før; men de reagerede ikke alle på samme måde. De af dem, der havde givet perserne jord og vand,² nærrede nemlig fortrøstning til, at de ikke ville blive udsat for noget ubehageligt fra barbarernes side; de, der ikke havde gjort det, var derimod meget ængstelige, dels fordi der ikke fandtes nogen flåde i Hellas, der talmæssigt var i stand til at tage det op med angriberen, og dels fordi det store flertal af befolkningen rundt om ikke ønskede at tage del i krigen, men var ivrig medisksindet.³

15 I denne forbindelse nødsages jeg til at fremsætte en opfattelse, der er ilde hørt af flertallet, men jeg vil dog ikke fortie, hvad jeg mener, er sandhed.

Hvis athenæerne af frygt for den truende fare havde forladt deres land, eller selvom de ikke havde forladt det, men var forblevet i deres hjemstavn og havde overgivet sig til Xerxes, så ville ingen have forsøgt at gøre modstand mod storkongen til søs. Hvis nu ingen havde gjort modstand mod Xerxes til søs, ville det være gået på følgende måde til lands. Selvom peloponnesierne havde omgjordet⁴ Isthmen⁵ med nok så mange mure, så ville lakedæmonierne⁶ dog være blevet ladt i stikken af deres forbundsfæller, ikke med deres gode vilje, men nødtvungen, idet deres byer blev erobret den ene efter den anden af barbarernes flåde; lakedæmonierne ville være blevet isolerede, og i den situation ville de utvivlsomt have udført store bedrifter, men dog til sidst være faldet med ære. Det ville enten være gået dem således, eller også ville de have sluttet forlig med Xerxes, når de så de andre hellenere holde med mederne. I begge tilfælde ville Hellas være kommet i persernes magt. Jeg kan nemlig ikke indse, at de mure, der var blevet anlagt tværs over Isthmen, ville have været nogen nytte til, når storkongen var herre på havet. Hvis man derfor ville hævde, at athenæerne var Hellas' redningsmænd, ville man ikke tage fejl af sandheden. Vægtskålen ville nemlig synke til den side, som de tog standpunkt for.⁷

25 Da de havde valgt, at Hellas skulle bevare sin frihed, var det netop dem, der vakte hele det øvrige Hellas, for så vidt det ikke stod på medisk side, og som næst efter guderne drev storkongen tilbage. Heller ikke de lammende spådomme, der kom fra Delfi⁸, og som havde fyldt dem med rædsel, fik dem til at forlade Hellas; tværtimod blev de og dristede sig til at holde stand mod deres lands angriber.

35

¹ Storkongen: Perserkongen Xerxes

² Som symbol på underkastelse

³ Dvs. tog medernes (persernes) parti.

⁴ Omgjordnet: forskanset

⁵ Isthmen: Landtangen mellem det græske fastland og Peloponnes.

⁶ Lakedæmoierne: Et andet navn for spartanerne

⁷ Dvs. det valg athenerne end gjorde ville være udslagsgivende for alle grækere.

⁸ Oraklet i Delfi rådede Athen til at opgive kampen mod overmagten.

[Mod slutningen af krigen frygter spartanerne, at athenerne vil slutte en separat fred med perserne. Til dette svarer athenerne:]

5 [...] At lakedæmonierne blev bange for at vi skulle slutte forlig med barbaren, var ganske men-
neskeligt; men vi mener, at det er uværdigt af jer at nære en sådan frygt, da I kender athener-
nes tænkemåde til bunds og ved, at der intetsteds på Jorden findes så meget guld eller et land,
10 der står så højt i skønhed og frugtbarhed, at vi til gengæld for at få dette ville gå med til at slutte
os til mederne og bringe Hellas i trældom. For de grunde, der hindrer os i at gøre dette, selvom
vi ville, er både talrige og tungtvejende, først og fremmest det, at gudernes billeder og boliger
15 er nedbrændte og jævned med Jorden, så vi er nødt til at hævne dem fuldt ud snarere end at
slutte forlig med den, der har gjort dette;⁹ for det andet den hellenske stamme, i hvis årer det
samme blod flyder og som taler samme sprog, og gudernes fælles helligdomme og højtider og
de ensartede sæder og skikke, som det ville være vanærende for athenerne at forråde. Og det
må I vide, hvis I virkelig ikke har vidst det før, at så længe der er blot én athener i live, vil vi
aldrig slutte forlig med Xerxes.

Herodot 7.138-139; 8.144. Overs. A. Kragelund: *Græske historikere*, Kbh. (1944) og K. Hude: *Herodots historie*, Kbh. (1906). Her med enkelte sproglige rettelser og ajourført nutidig retstavning.

20

---

⁹ I løbet af krigen havde perserne indtaget og nedbrændt Athen.